

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Lapsen osallisuus arjen ympäristöissä ja osana päätöksentekoa –kyselyn tulokset

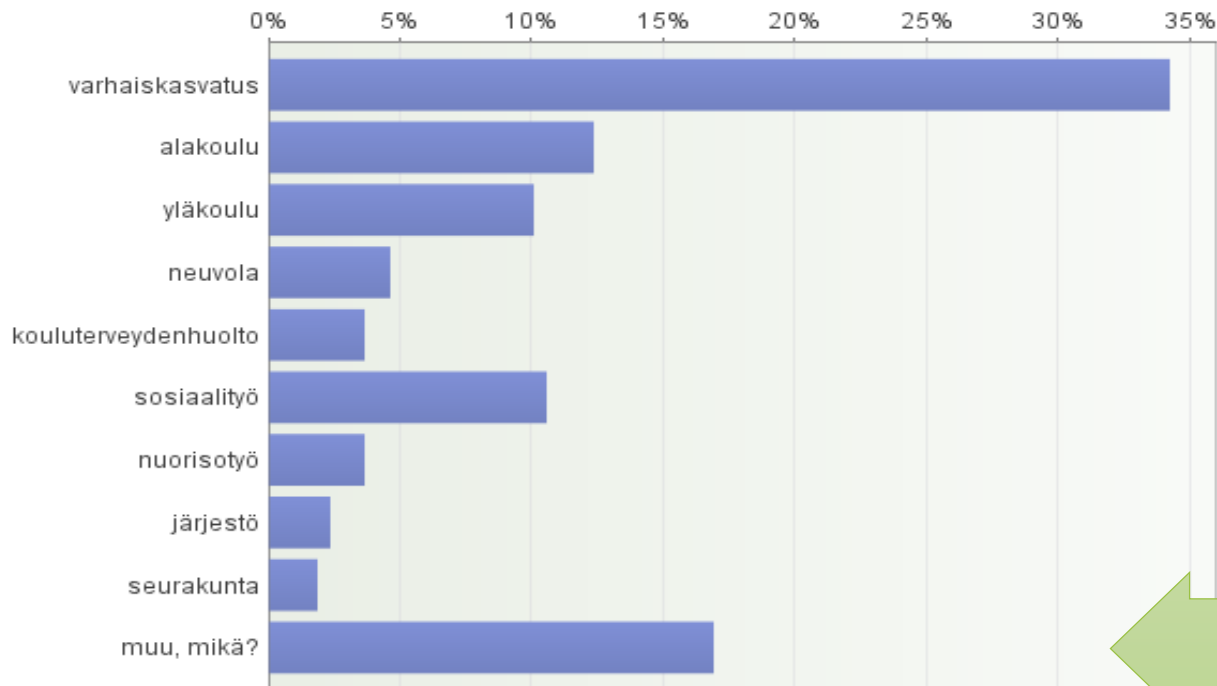
Pelastakaa Lapset

Kysely

- kuuluu osaksi Pohjois-Savon maakunnan YHDESSÄ! –ohjelmaa (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, LAPE)
- tavoitteena on kartoittaa, miten lapsen osallisuus tällä hetkellä toteutuu ja millaisia lapsen osallisuutta edistäviä menetelmiä maakunnassa käytetään
- toteutettiin sähköisenä webropol-kyselynä ja se oli avoinna 12/2017-01/2018 välisenä aikana
- jaettiin kuntiin LAPE-työryhmien sekä järjestöjen verkostojen kautta
- kohdennettiin kaikille heille, jotka työskentelevät alle 18 -vuotiaiden lasten kanssa (SI-SO-TE, järjestöt, seurakunta)
- avattiin 1217 kertaa, joista vastauksen jätti 220 työntekijää
- raportti tullaan liittämään osaksi YHDESSÄ! –ohjelman loppuraporttia ja sen tulokset on hyödynnettävissä osana kuntien ja koko maakunnan kehittämistyötä

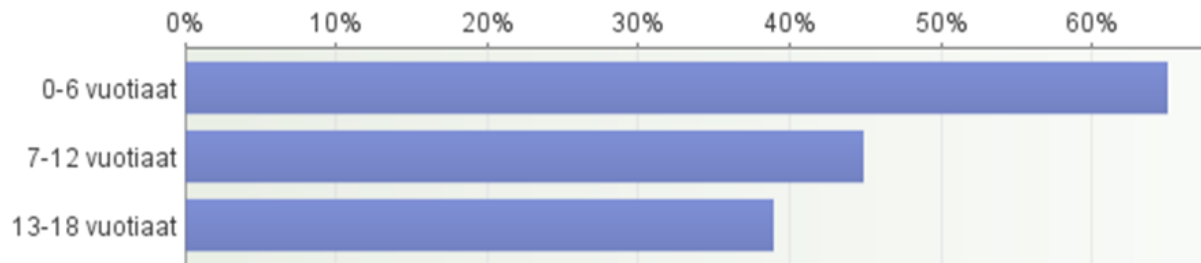
Kyselyyn vastanneet (n=220)

Vastaajataho

Muut: Tk-lääkäri,
terveyden-,
sairaan- ja erikois-
sairaanhoitaja,
kuntoutus,
kotipalvelu,
mt-työ,
amm.oppilaitos,
lasten kulttuuri- ja
tapahtumatuotanto

Vastaajatahon
kohderyhmä

Miten lapsen osallisuus tällä hetkellä toteutuu työssäsi?

Erittäin hyvin (5%)	<p><i>"Erittäin hyvin. Nuoret ovat läpileikkaava lähtökohta kaikelle tekemälleni työlle."</i></p> <p><i>"Erittäin hyvin. Pyrimme rakentamaan luottamuksellisen suhteen ja tuemme hyvissä ratkaisuissa."</i></p>
Hyvin (45%)	<p><i>"Lasta kuunnellaan ja häntä arvostetaan. Hänen ajatuksiaan kunnioitetaan. Leikki-ideoihin vastataan ja niitä kehitellään yhdessä."</i></p> <p><i>"Hyvin. Joka päivä keskustelua ja kuuntelemista."</i></p> <p><i>"Varsin hyvin kun menetelmä valitaan kyseisen lapsen tasolta, hänen mielenkiinnon kohteensa huomioiden ja kun annetaan riittävästi prosessoida omaa mielipidettä. Lapselta saa harvoin vastauksen suoraan kysymykseen, varmemmin lapsen mielipide tulee esille, kun tilanne on rento ja avoin kaikkia esille tulevia asioita kohtaan."</i></p>
Vaihtelevasti (40%)	<p><i>"Vaihtelevasti, riippuen toimijasta ja jopa työntekijästä."</i></p> <p><i>"Välillä toteutuu paremmin ja välillä huonommin. Lapsi ei tietenkään pysty päättämään kaikista asioista, mutta se, että annetaan vaihtoehtoja on selvästi lapsesta mieluista. Joskus vanhemmat vastaavat lapsen puolesta eikä lapsi saa osallistua."</i></p> <p><i>"Isompien lasten osalta toteutuu hyvinkin. Pienten lasten osalta huonommin."</i></p>
Huonosti (10%)	<p><i>"Vielä huonosti jos ajattelen koko peruskoulua, mutta uusi opetussuunnitelma tuo osallisuuden myös veloitteeksi kouluille entistä voimakkaammin..."</i></p> <p><i>"Ei hyvin, vaikka lapsi haluaisi johonkin osallistua, vanhemmat päättävät."</i></p> <p><i>"Erityisesti erityislapsia koskevissa päätöksissä heidän ääni ei kuulu hyvin"</i></p>

Lapsen kohtaamista ja lapseen tutustumista

”lapsentahtisuutta”

Yhdessäoloa ja yhdessä toimimista
- Lapset mukana arjen askareissa

Tunne kuulumisesta joukkoon

Ei ”loputon toiveiden tynnyri”

”omatoimisuuteen ja päätöksentekoon
kannustamista”

Tasapuolisuutta

Verkostoitumista ja moniammatillista
yhteistyötä – tiedon jakamista

Yhdessä suunnittelemista – aikuisjohtoisuudesta
luopumista

Turvallinen ilmapiiri

Keskustelua ja vuorovaikutusta

Lapsen mielenkiinnon kohteiden ja
mielipiteiden selvittämistä

”lasten ideoihin tarttumista”

Mahdollisuutta osallistua

Lapsen ”äänenä” ja lapsen ”puolella”
olemista

Vastuun antamista

”pieniä arjen valintoja”

Tiedon antamista lapselle häntä itseään
koskevista asioista

Millaisia osallisuuden mahdollistavia keinoja ja menetelmiä tällä hetkellä käytetään?

- Havainnointi ja niiden dokumentointi (kirjaaminen, valokuvaus, videointi)
- Lapsen kuuleminen (haastattelu, keskustelu, kysely, palautteet)
- Lomakkeet (esim. lapsen haastattaminen –lomake)
- Kortit (mm. kuva-, nalle-, smile-, tunnekortit, Valterin tunnesarja ja kuvatarinat, vahvuuskortit)
- Piirtäminen, kirjoittaminen, kädentaidot
- Leikit ja pelit (mm. roolihahmot, käsinuket, Valo-peli, Sopuli)
- Sadut, tarinat, musiikki (lorutus, sadutus)
- Arviointi keskustelut, vasu-keskustelut, vanhempainvartit
- Lapset puheeksi –menetelmä
- Metkut –kirja, MOI-sovellus, NMI- ja Friends-materiaalit

Millaisia osallisuuden mahdollistavia keinoja ja menetelmiä tällä hetkellä käytetään?

- Lapset mukana arjen askareissa aikuisten kanssa
- Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä (lasten toiveiden puu, keskustelumatto, toivetoukka, aamupiiri, mind map-työskentely)
- Lapset saavat vuorollaan päättää, mitä tehdään
- Työskentelytavan valinta ja sisältö (mm. liikuntatuokiot, kädentaidot, ulkoilu)
- Lapset itse valitsevat leikin ja kenen kanssa tahtovat leikkiä
- Järjestetään erilaisia kokouksia (aamupiiri, lasten kokoukset, nuorten yhteisöillat)
- Kerätään ideoita (toivepiiri) ja äänestetään
- Perheraati, lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto (edustukselliset ryhmät)
- Kiva- koulu, tukioppilastoiminta, oppilaskunnat, luokkakokoukset, välkkäri-toiminta, kummioppilastoiminta

Millaisia esteitä osallisuuden toteutumiseksi on olemassa?

Kohtaamattomuus

- > aito vuorovaikutus puuttuu
- > ei ajatella lasta tasavertaisena toimijana
- > lapsen mielipiteen arvostuksen puute

Resurssit

- > kiire ja aikapula
- > liikaa muita töitä lapsen kanssa työskentelyn lisäksi
- > liian vähän henkilökuntaa suhteessa lapsimäärään
- > puutteelliset tilat

Henkilökunnan vaihtuvuus

- > luottamuksellisen suhteen syntyminen haastavaa

Osallisuuden vapaaehtoisuus

- > lapsi ei halua olla osallisena
- > lapsen motivaation puute

Vanhemmat ja koti

- > vanhempien välinpitämättömyys
- > päättävät lapsen yli
- > vanhempien ongelmat keskiössä, lapsi ei tule kuulluksi
- > lapsi suojelee vanhempiaan ilmaisematta mielipidettään

Lapsen ikä tai erityisyys

- > lapsilla rajalliset taidot osallisuuteen
- > mitä pienempi lapsi, sitä enemmän aikuinen ohjaa ja päättää

Yhteistyön puute ja tiedonsiirron ongelmat

- > ei tehdä riittävästi yhteistyötä eri toimijoiden kanssa
- > tiedonsiirron ongelmat esteenä tärkeän tiedon siirtymiselle

Osaamattomuus

- > kaivataan tietoa osallisuudesta ja keinoista edistää sitä (myös erityisryhmien osalta)

Toimintakulttuuri ja arvot

- > pinttyneet toimintatavat; tiukka päivärtymi; organisaatiolähtöisyys
- > aikuisjohtoisuus; ammatilähtöisyys
- > ennalta asetetut tavoitteet, joustamattomuus
- > osallisuutta ei koeta merkitykselliseksi

Miten osallisuutta voisi edistää?

Työntekijän omien toimintamallien ja asenteiden muutos

- Pyritään kiireettömään ja aitoon vuorovaikutukseen
- Ollaan läsnä -> kuunnellaan, keskustellaan, havainnoidaan, seurataan
- Tutustutaan lapseen ja ollaan kiinnostuneita hänestä
- Annetaan tilaa lapsentahtisuudelle
- Uskalletaan heittäytyä tilanteiseen ja olla avoimia uudelle
- Pyritään pois aikuisjohtoisuudesta ja annetaan lapselle tilaa suunnitella ja toteuttaa itse
- Jaetaan lapsille tietoa heidän osallisuuden mahdollisuuksistaan -> kannustetaan päätöksentekoon ja vastuuseen

Työntekijän osaamisen vahvistaminen

- Osallisuuden ymmärtäminen, erilaisiin työtapoihin ja menetelmiin tutustuminen

Miten osallisuutta voisi edistää?

Toimintakulttuurin muutoksen edistäminen ja asenteisiin vaikuttaminen

- Jaetaan tietoa lapsen osallisuuden merkityksestä omassa työyhteisössä
 - Tuodaan entistä enemmän esille lapsen oikeuksia (lapsen osallisuus ja lapsen etu) kaikissa toimintaympäristöissä (koti ja vanhemmat, arjen toimintaympäristöt, päätöksenteko)
 - Muokataan organisaation toimintakulttuuria osallisuuden mahdollistavaksi
- > työntekijä, työyhteisö ja johto ovat sitoutuneita toimintaan
- Vahvistetaan monitoimijaista yhteistyötä ja verkostoissa toimimista
- > varmistetaan, että lapsen kanssa keskeiset toimijatahot saadaan mukaan yhteistyöhön ja tarvittava tieto on saatavilla
- > varmistetaan, että lapsen osallisuus ja etu kulkee mukana

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Kiitos!

Minna Laitinen

Koordinaattori

Lapsen etu ja perheentalomalli (LAPE-hanke)

Pelastakaa Lapset ry – Rädda Barnen

Suokatu 36 B 36

70100 KUOPIO

GSM +358 50 5020713

minna.laitinen@pelastakaalapset.fi